

Beregnet til
Språkrådet og Termportalen

Dokument type
Rapport

Dato
26.6.2024

Utfordringer, behov og løsninger i arbeidet med terminologi

En kvalitativ undersøkelse

Oppdragsnavn **Utfordringer, behov og løsninger i arbeidet med terminologi**
Prosjekt nr. **1310002386**
Mottaker **Språkrådet**
Dokument type **Rapport**
Versjon **1.0**
Dato **26.6.2024**
Utført av **Rambøll Management Consulting**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
<https://no.ramboll.com>

1.	Innledning	2
1.1	Bakgrunn	2
1.2	Om oppdraget	2
1.3	Løsningsbeskrivelse	4
2.	Metode	4
2.1	Intervju som metode	4
2.2	Arbeidsverksted	5
3.	Kvalitative intervjuer	6
3.1	Hovedfunn fra intervjuene	6
3.2	Oppsummering	12
4.	Arbeidsverksted	12
4.1	Diskusjoner i arbeidsverkstedet	13
4.2	Oppsummering	16
5.	Vurdering	16
5.1	Anbefalinger	17

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Universitets- og høyskolesektoren (UH-sektoren) er med universitets- og høyskoleloven som trer i kraft 1.8.24, pålagt å bruke, utvikle og styrke norsk fagspråk. De enkelte universitetene og høyskolene (heretter institusjonene) er pålagt å utarbeide tilpassede språkstrategier. Videre skal sektoren sammen med Termportalen i tråd med handlingsplanen for norsk fagspråk i academia, Frå ord til handling fra 2023, utvikle modeller for samarbeid om terminologiutvikling. Dette arbeidet innebærer blant annet å sørge for å utarbeide oppdaterte termlister med parallell terminologi på både bokmål, nynorsk og engelsk.

Men arbeidet med å vedlikeholde og videreutvikle norsk fagspråk er utfordrende for UH-sektoren. Statistikken viser at det de siste tiårene har vært en tydelig nedgang i bruken av norsk fagspråk. Denne nedgangen ses både innen forskning og undervisning. En undersøkelse Rambøll utførte høsten 2022 på oppdrag for Språkrådet og Universitetet i Bergen, viste blant annet at nesten halvparten av de vitenskapelig ansatte som ble spurt, opplever at det mangler norske faguttrykk i noen eller i større grad innen faget deres. Dette tyder på at UH-sektoren har vansker med å utvikle og ivareta norsk fagspråk. Til tross for at de er pålagt å utarbeide tilpassede språkstrategier, ser det ut til at disse ikke slår igjennom i det praktiske arbeidet.

I en rapport publisert av det daværende Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) fra 2021, Språkstrategiar i høgare utdanning, ble språkarbeidet på institusjonene vurdert. Rapporten viste at de fleste institusjoner hadde utarbeidet språkstrategier, men det varierte hvor stor betydning strategien hadde for institusjonen, og i hvilken grad institusjonen hadde iverksatt den. Dette tyder på at det er utfordringer med prioriteringen og implementeringen av strategiene, og at det derfor er lite systematisk arbeid med norsk fagspråk i sektoren.

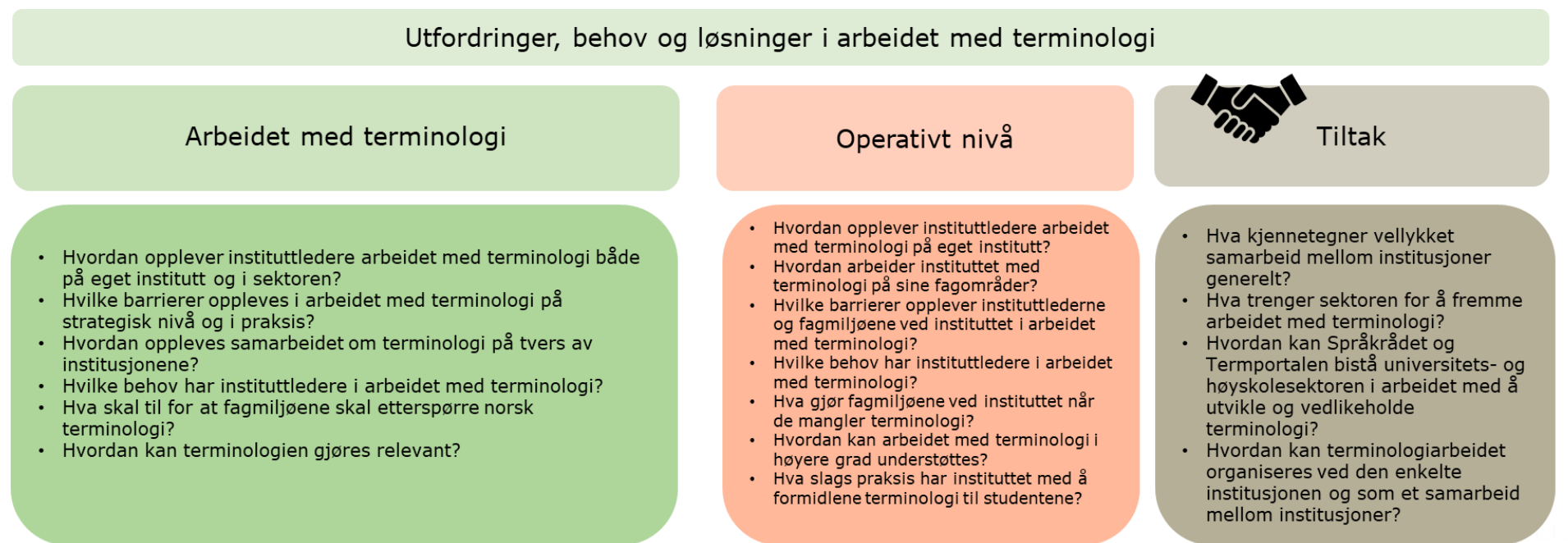
1.2 Om oppdraget

Formålet med denne undersøkelsen er å svare på dette spørsmålet:

Hvilke utfordringer og behov har instituttledere i arbeidet med å sette terminologiutvikling på agendaen med tanke på publisering i Termportalen, samt hvordan ser de for seg at institusjonene kan utvikle terminologi i samarbeid med hverandre med tanke på publisering i Termportalen?

Videre har prosjektgruppen i Rambøll formulert hovedtemaer og underspørsmål for undersøkelsen som kan leses på neste side. Hovedtemaene og underspørsmålene skal sikre at Språkrådet og Termportalen får kunnskap om hvordan de best mulig kan understøtte arbeidet med terminologi i UH-sektoren.

Figur 1: Hovedtemaer og underspørsmål

1.3 Løsningsbeskrivelse

For å belyse problemstillingene delte Rambøll opp oppdraget i tre faser. I oppstartsfasen gjennomgikk vi dokumenter som er relevante for oppdraget, for å få en dypere forståelse av bakgrunn og problemstillinger.

I den påfølgende fasen benyttet vi kunnskapen fra første fase til å utforme intervjuguider, rekruttere til intervjuer og gjennomføre intervjuer med instituttledere ved norske universiteter og høyskoler. Formålet med intervjuene var å skaffe innsikt i målgruppens opplevelser og perspektiver samt dybdeinnsikt i utfordringer og behov. Videre har vi forsøkt å hente inn forslag til måter Språkrådet og Termportalen kan bistå på.

I tredje fase gjennomførte vi et arbeidsverksted med instituttledere hvor deltakerne drøftet problemstillinger og løsninger for hvordan instituttene kan samarbeide om utvikling av terminologi.

2. Metode

2.1 Intervju som metode

I den innledende fasen benyttet Rambøll intervju som metode. Dette er en metode som er godt egnet for å gå i dybden og avdekke forklaringer, holdninger, behov og forståelser av problemstillinger. Metoden er derfor godt egnet til å belyse problemstillingene, som kretser rundt hvordan UH-sektoren kan samarbeide om terminologiarbeidet.

2.1.1 Rekruttering til og gjennomføring av intervjuer

Rekrutteringen ble gjennomført ved at Språkrådet sendte over en liste med kontaklinformasjon til et utvalg instituttledere fra ulike universiteter og fagområder. Derest tok Rambøll kontakt med personene i dette utvalget for å avtale intervjuer. Alle de seks intervjuene ble avholdt digitalt. I intervjuene var det én konsulent som stilte spørsmål til informanten, og én konsulent som noterte ned alle utsagn.

2.1.2 Intervjuguide

Rambøll utarbeidet en intervjuguide som lå til grunn for gjennomføringen av intervjuene. I utformingen ble det tatt hensyn til de problemstillingene som skal besvares i oppdraget, samtidig som det ble sikret at spørsmålene var tilpasset målgruppen. Intervjuguiden var semistrukturert med mulighet for å utforske og utdype informantenes svar. Dette ga rom for å fremskaffe nyanser og detaljer som er viktige for å få innsikt i informantenes opplevde utfordringer og behov.

Intervjuguiden ble utformet på bakgrunn av oppstartsmøte med Språkrådet og Termportalen og den innledende dokumentgjennomgangen.

2.1.3 Gjennomgang av funn fra intervjuer

Intervjunotatene ble samlet i en analysematrise. Analysematrisen ble benyttet for å kunne oppsummere svarene og vurdere likheter og ulikheter i svarene til informantene.

2.2 Arbeidsverksted

Videre gjennomførte Rambøll et digitalt tiltaksverksted med instituttledere. Hensikten med verkstedet var å drøfte tiltak som kan føre til at det blir satt i gang arbeid med terminologi. Videre skulle verkstedet benyttes til å drøfte hvordan institusjonene kan få til et arbeid med terminologi i samarbeid med hverandre og med Termportalen. Det ble lagt opp til å bruke verkstedet til å bekrefte og nyansere mulige tiltak.

Rambøll brukte også her en form for semistrukturert intervjuguide i gjennomføringen av verkstedet. Som for øvrige semistrukturerte intervjuer er denne metoden særlig relevant når hensikten med datainnsamlingen er å skaffe dyptgående informasjon om personers erfaringer, følelser, tanker, meninger, ønsker og bekymringer. I tillegg til at gruppeformatet gir mulighet for å intervju flere aktører på samme tid (og således kan være noe ressursbesparende), vil også denne intervjumetoden ofte gi en ekstra dimensjon til datainnsamlingen da informantene får mulighet til å diskutere ulike temaer og problemstillinger seg imellom.

Verkstedet ble gjennomført med utgangspunkt i at alle deltakerne hadde forberedt seg godt individuelt forut for verkstedet.

Svarene fra det individuelle arbeidet ble tatt inn i gruppearbeidet i verkstedet. Alle deltakerne presenterte sine svar for gruppen før gruppen diskuterte seg fram til svar på spørsmålene.

Intensjonen var å dele deltakerne inn i grupper på maks 4 personer med en gruppeleder og referent fra Rambøll. Fordi det var lavere deltakelse enn opprinnelig tenkt, ble verkstedet gjennomført som en felles gruppe, med en gruppeleder og en referent fra Rambøll. Det var 6 personer som deltok i verkstedene.

Gruppelederen fra Rambøll oppsummerte samtaler og ga en kort oppsummering i plenum under verkstedet.

Kombinasjonen av Individuell forberedelse, Gruppearbeid og oppsummering i Plenum kaller vi IGP-metodikk.

En forutsetning for å kunne gjennomføre IGP-metodikken var at alle deltakerne måtte lese seg opp på funnene i den foreløpige rapporten fra de individuelle intervjuene og besvare disse spørsmålene forut for verkstedet:

- Hva kjennetegner vellykket samarbeid mellom institutter/institusjoner generelt?
- Hva trenger sektoren for å fremme arbeidet med norsk terminologi? Og fra hvem?
- Hvordan kan fagmiljøer/institutter/institusjoner bidra til å bygge opp termbaser i Termportalen?
- Finnes det erfaringer som UH-sektoren kan trekke veksler på fra vellykkede samarbeid på andre felt?
- Hvordan kan Språkrådet og Termportalen bistå universitets- og høyskolesektoren i arbeidet med å utvikle og vedlikeholde terminologi?
- Hvordan kan UH-institusjonene bruke og samarbeide med Termportalen?
- Hvordan kan terminologiarbeidet organiseres ved den enkelte institusjonen og som et samarbeid mellom institusjoner?

Alle svarene og forslagene som kom inn i arbeidsverkstedene, ble notert ned, og de oppsummeres i kapittel 4 Arbeidsverksted.

3. Kvalitative intervjuer

Rambøll intervjuet innledningsvis seks instituttledere fra institusjoner i ulike landsdeler. De som ble intervjuet, har tilknytning til ulike fag og institusjoner.

Hensikten med de individuelle intervjuene var å avdekke utfordringer og behov i arbeidet med norsk terminologi. Det var en målsetting å ha mest mulig bredde, for på den måten få mest mulig innsikt i eventuelle likheter og forskjeller på tvers av fagområder.

Informantene ble bedt om å svare på spørsmål som dreier seg om hvordan instituttene forholder seg til og arbeider med norsk terminologi, og de ble stilt spørsmål knyttet til mulige bakenforliggende årsaker, slik som insentiver og rolleforståelse. Deretter ble det stilt spørsmål om instituttene har noe samarbeid med andre om terminologitvikling.

3.1 Hovedfunn fra intervjuene

I dette kapittelet følger en oppsummering av alle hovedfunnene fra intervjuene.

3.1.1 Forskerne skriver på det språket som passer for hovedmålgruppen deres

Instituttlederne som vi intervjuet, fortalte at i mange tilfeller er de viktigste målgruppene engelskspråklige. En informant fortalte at

«Vi tilpasser hvilket språk vi bruker til brukeren eller mottakeren. I de tilfeller der formålet er publisering av forskning på konferanse eller i et tidsskrift så bruker vi hovedsakelig engelsk».

Den samme informanten har ikke oppfattet at det er et behov for at hens eget institutt bidrar i utvikling av norsk terminologi.

Også andre informanter fortalte at det publikummet de i størst grad skriver for, er engelskspråklige tidsskrifter og et internasjonalt engelskspråklig publikum.

«I forskning vil man ha dialog og idéutveksling internasjonalt, og da må man som regel skrive på engelsk. Det er også smale spesialistfelt, det blir derfor vanskelig å få et fagfelleskap i Norge.»

De faggruppene som har større fagfelleskap på tvers av institusjoner internt i Norge og større yrkesgrupper som har praktisk nytte av forskningen, kan i større grad oppleve at de har behov for å ha gode fagtermer på norsk. En informant fortalte at det ofte vil være norske yrkesgrupper (innenfor fag som tar i bruk kunnskap fra informantens fagområder) som utløser et behov for norsk terminologi. Det vil si at behovet oppstår i kontakten mellom fagpersoner i UH-sektoren og fagpersoner i sektorer som i mindre grad er i kontakt med internasjonal forskning.

3.1.2 Relevansen av norsk terminologi

Enkelte informanter pekte på at det er et stort behov for å oversette faguttrykk innenfor deres fag. Fra flere ble det vist til at det er viktig å kommunisere godt med det relevante omlandet av faggrupper som benytter forskningen. Med relevante faggrupper menes de fagpersonene som tar i bruk den nye kunnskapen som utvikles ved instituttene som beskrives her, eksempelvis lærere som benytter seg av forskning innenfor pedagogikk.

Det var imidlertid ulike oppfatninger av behovet for at dette omlandet skulle være kjent med de faktiske fagtermene slik de brukes i internasjonal forskning. Hvorvidt fagfolk opplever at det er behov for å utvikle norsk terminologi, ser ut til å henge sammen med hva slags forbindelse det er mellom den internasjonale forskningen i faget og gruppene som benytter seg av forskningsresultatene i Norge – og på dette området er det stor variasjon mellom fagene.

Det ble påpekt fra flere hold at det kan være en utfordring å oversette terminologi til norsk fordi man ikke har de nødvendige ord tilgjengelig. Det ble også fremholdt at flere faguttrykk på norsk er vanskelige å bruke fordi de lett kan misforstås. En informant uttalte at det innenfor faggruppen til vedkommende over tid har vært en utvanning av fagets termer i den norske dagligtalen, og at det derfor er et større behov for den utvetydigheten som ligger i de internasjonale faguttrykkene.

3.1.3 Dersom aktørene mangler norsk terminologi, brukes i hovedsak den engelske termen

Det er et hovedinntrykk at instituttene ikke jobber systematisk med terminologi innenfor sine fagområder. Det arbeidet man gjør som berører temaet, kommer mer som et produkt av formidling på norsk eller i kontakten med studenter. Det vil da være konkrete problemstillinger som den aktuelle ansatte tar tak i der og da. En måte å løse slike situasjoner på løpende kan være å bruke den engelske termen i en norsk setning. En informant forteller:

«Dersom jeg opplever å mangle fagterminologi på norsk bruker jeg ofte bare det engelske uttrykket rett ut, og så forklarer man heller rundt begrepet, om det er behov for det. Jeg antar at dette er det mest vanlige.»

Dette bekreftes av en annen informant, som i likhet med ovennevnte representerer fagområder som i stor grad er i kontakt med norsktalende praktikere:

«Stort sett så bruker man engelsk terminologi, muligens lager man en norsk vri på den engelske terminologien.»

En tredje informant med tilsvarende kontakt med norsktalende praksismiljø forteller:

«Dersom fagmiljøene opplever å mangle terminologi gjetter jeg at man skriver på engelsk. Det er mye lettere å ta med terminologi som eksisterer enn å finne på noe nytt.»

Det brede inntrykket er at det ikke later til å være en tydelig strategisk bevissthet rundt problemstillingen.

Det ser likevel ut til å være noe forskjell mellom instituttene som kan knyttes til at noen av fagene har mye norsk formidling, mens andre ikke har det. Det sentrale virker å være hvem man formidler til – hva er praksisfeltet, omlandet som skal ta det i bruk? Den formidlingen som handler om kunnskapsutvikling, retter seg gjerne mot et mindre miljø, eller mot internasjonal publisering og konferanser, og engelsk er det som brukes mest i den sfæren. I formidlingen til studenter er det mer norsk, men som nevnt over kan det være innslag av engelskspråklig terminologi der man opplever å mangle et norsk alternativ.

Der hvor man forsøker å finne en anvendbar norsk fagterm, vil flere forsøke å bruke sine respektive faglige nettverk på ulike måter. Én informant forteller:

«Det finnes ikke noen formelle fora, men det jeg ville gjort er å se på de norskspråklige tidsskriftene. Det er et problem der man ikke har muligheter for diskusjon når det er uklart hva som er riktig. Men det finnes e-postlister, dette er en måte å kommunisere med kollegaer. Mange bruker også Facebook.»

3.1.4 Praksisen for utvikling av norsk terminologi er usystematisk og variert

Praksisen for utvikling av norsk terminologi er preget av manglende systematikk og varierende tilnærminger. Informantene rapporterte at de ikke har en helhetlig oversikt over hvordan dette utføres ved instituttene. De deler informasjon om ulike praksiser de er kjent med, selv om de erkjenner at deres kunnskap kan være begrenset.

Informantene ble spurt om hvordan instituttene jobber med terminologi på sine fagområder. Én informant fortalte at det ikke jobbes eksplisitt med terminologi på det aktuelle institutt, og at «hele ideen med å sitte og jobbe med terminologi er fremmed», men at arbeid med terminologi på norsk som regel kommer som et biprodukt av å jobbe med faget på norsk. En annen «kjenner ikke til at noen av fagmiljøene driver med terminologi».

Informantene viste til at det i liten grad er rom for utvikling av norsk terminologi i instituttenes normale møtepunkt, på grunn av den store andelen internasjonalt ansatte, og tilpassede praksiser som tar hensyn til behovet for inkludering og godt arbeidsmiljø. Eksempelvis fortelles det om avdelingsmøter som holdes på engelsk for å ikke ekskludere de som ikke kan norsk. Den faglige diskusjonen som da eventuelt tas i det forumet, vil som en følge av dette foregå på engelsk.

I *formidlingen* av terminologi finnes det ulike praksiser mellom instituttene. Noen har termlister som de tilbyr studentene, noen viser til ordbøker, andre har ingen konkrete strukturerte tiltak. Noen av informantene fortalte at de er bevisste på å plassere engelskspråklige ansatte for å undervise på et sent tidspunkt i studieløpet, og at de etterstreber mest mulig undervisning på norsk på bachelornivå. Ingen av informantene forteller at de bruker Termportalen, og ikke alle kjenner til den. Én informant pekte på at et verktøy med egenskaper som ligner Termportalens – uten å nevne Termportalen – kunne være nyttig.

Det var ingen av de spurte som hadde en strategi knyttet til norsk terminologiutvikling. Én informant viste til at hen kjente til Termportalen, men at den ikke var i strategisk bruk på instituttet.

3.1.5 Det er bred enighet om at eksisterende insentiver ikke oppmuntrer til arbeid som kan bidra til utvikling av norsk terminologi

«Tellekantsystemet» ble trukket frem bredt av informantene som et hinder for å prioritere utvikling av norsk terminologi.

Alle informantene pekte på insentivordningen (les: for akademisk opprykk) og den begrensede tiden de vitenskapelig ansatte har til å prioritere oppgaver som ikke gir dem gevinst på et senere tidspunkt i karrieren. Informantene fortalte at engelskspråklige publikasjoner som regel pleier å telle mer, og gi mer prestisje, enn norskspråklige publikasjoner.

En del av dette bildet er at de miljøene man i de fleste tilfeller ønsker å diskutere med og utveksle synspunkter med, som regel er engelskspråklige. En faglig utveksling på høyt internasjonalt nivå krever da at man skriver på engelsk.

Enkelte av våre informanter vil fraråde ansatte fra å bruke tid på fagbøker. Det alle pekte på som en direkte årsak til dette, er systemet for hvordan opprykk vurderes, og at produksjon av fagbøker ikke teller med i denne vurderingen.

3.1.6 Formidlingen på norsk baserer seg i stor grad på indre motivasjon – og en av de mest sentrale arenaene for bruk av norsk terminologi er fagbøker på norsk

På spørsmål om hva som skal til for at fagmiljøene skal synes at det er viktig å utvikle norsk terminologi, og hvordan terminologien kan gjøres relevant, så svarte en informant: *«Det må i så fall være at man opplever at det er kommunikasjonsvansker som kunne blitt løst med bruk av norsk terminologi. Det er lite konstruktivt å fremtvinge bruk av norsk terminologi.»* En annen informant sa: *«Hva er målet, hvem skal du nå? Det kommer veldig an på dette.»* En tredje informant bekreftet dette standpunktet:

«Hvis folk skriver på norsk, og bruker norsk, så kommer terminologien av seg selv. Jeg føler derfor at dette sporet med Termportal, og fokus på terminologi, er et villspor. Språk utvikles fordi det brukes, og fordi man har arenaer for å bruke det.»

I den daglige undervisningspraksisen og det daglige virket oversettes terminologi ved oppståtte behov og usystematisk. Flere fortalte at de ved mangel på en norsk term normalt vil ta i bruk den engelske termen. Eksempelvis forteller en informant at dersom det oppstår behov for norsk terminologi innenfor et område, «bruker vi ofte forkortelser på engelsk, eller engelske ord, helt til det har blitt utviklet noe tilsvarende på norsk».

Et annet eksempel på dette trekkes frem av en av informantene om eget doktorgradsarbeid, der vedkommende valgte å skrive avhandlingen på engelsk, med bakgrunn i at all relevant forskning var på engelsk. For arbeidet med avhandlingen var det «enklere å ta i bruk et begrepsapparat som allerede eksisterer enn å legge ned mye arbeid i å oversette».

Dette eksempelet kan sees i lys av at i mange sammenhenger er valg av språk for forskningsformidling og -publisering valgfritt, og den enkelte forsker vurderer hva som er best egnet for formålet, og hva som er mest praktisk. Utviklingen av det norske fagspråket kan derfor trolig ikke bare skje i forbindelse med forskningspraksis, ettersom forskningspraksisen i seg selv ikke alltid gjør det nødvendig å bruke norsk.

Flere pekte på at det finnes en selvforståelse blant de vitenskapelig ansatte som handler om at de har en viktig rolle å spille i den offentlige samtalen og kunnskapsformidling i stort, og at dette anses som en viktig del av det å være forsker. Det var noe variasjon i hvilken grad man mener at en slik type formidling nødvendigvis fordrer utvikling av norsk terminologi.

Noen av informantene uttrykte at det gir lite mening å oversette forskning i det daglige fra engelsk til norsk. De viste til at det er for små norskspråklige målgrupper, og til at den hurtige utviklingen i fagene gjør at det vil være lite grunn til å prioritere oversettelser. Flere av informantene ville av disse grunnene fraråde ansatte fra å bruke tid på å skrive norskspråklige fagbøker.

Samtidig fortalte noen informanter om andre arenaer der fagformidling på norsk foregår. Et eksempel er ute i praksisfeltet, men det foregår også formidling i norsk samfunnsliv, gjennom podkaster, seminarer, tilstelninger og debatter. Informantene peker ikke på noen insentiver som

støtter opp om dette, utover at selve synligheten medfører prestisje for den enkelte og for lærestedet. Det ble uttrykt av flere av informantene at denne type aktivitet ikke nødvendigvis medfører et behov for å oversette faguttrykk til norsk. Dette har bakgrunn både i at språket forenkles for å nå ut til allmennheten, og i at man ønsker at termen som brukes i forskningen, (det vil si den engelske) skal være kjent for de som har nytte av den.

Det var bred enighet om at den arenaen som i størst grad utløser behov for utvikling og bruk av norske faguttrykk, er utvikling av fagbøker på norsk. Det ble påpekt fra flere at dette er en aktivitet som har behov for insentiver for å bli prioritert.

Flere informanter fortalte om den strategiske avveiningen den vitenskapelig ansatte må gjøre når det gjelder hva hen skal bruke tiden på.

3.1.7 Instituttene opplever lite handlingsrom for selv å styre arbeidet med norsk terminologi

Informantene så det ikke som innenfor handlingsrommet til instituttet å gjøre grep som gjør det mer attraktivt å skrive på norsk. De viste til at muligheten til å påvirke dette ligger på et annet beslutningsnivå. Dette var det bred enighet om blant de spurte.

Når det gjelder ytre forhold som gir dårlige vilkår for terminologiutvikling, ble det pekt på satsingen på internasjonalisering. Alle informantene var tydelige på at de ser det som relevant at man har internasjonal profil, men de pekte samtidig på at det er noen dilemmaer som oppstår i tilknytning til blant annet arbeidsmiljøet og norsk som arbeidsspråk. Behovet for å inkludere hele ansattgruppen fører til at det i praksis er færre felles arenaer for faglig drøfting på norsk.

På direkte spørsmål om hvilke behov instituttledere har i arbeidet med terminologi, var det utvetydige svaret fra alle informantene at de vil ha behov for mer tid.

På spørsmål om hvilke grep *andre* må gjøre, pekte samtlige informanter på at det må være karrierefremmende å arbeide med fagformidling på norsk og å drive med aktiviteter som fremmer norsk terminologiutvikling. Poengsystemet for publisering ble trukket frem som negativt for utviklingen av norsk terminologi. Det ble også pekt på at det bør ligge noen penger tilgjengelig for dem som ønsker å prioritere denne type arbeid. En informant sa:

«Hvis vi så at dette hadde en ordentlig god effekt på studentene, så kunne det satt fart på det. Hvis det også var penger som kompensering, så hadde det også satt fart på det. Men det koker ned til prioritering.»

Et eksempel som ble gjentatt av flere, var at det i praksis kan være diskvalifiserende for videre karriereutvikling i academia å skrive fagbøker – fordi det tar mye tid, og det tar tid fra noe annet. I tillegg vil det i de aller fleste fag ikke være inntekter å hente fra en publisert fagbok. Noen informanter peker på det begrensede handlingsrommet i både et kortsiktig og et langsiktig økonomisk perspektiv:

«Lærebokstøtte hadde hjulpet, det at man på en eller annen måte kunne gi noen reelle insentiver for å skrive lærebøker. Det kan ta mange former. Hovedpoenget er at det er karrierebremsende å skrive en lærebok. Å skrive lærebok før du er professor, er en stor tabbe karrieremessig, og KD [Kunnskapsdepartementet] burde derfor legge noen insentiver her. Produksjon av lærebøker er veldig viktig for å dyrke norske terminologier.»

Hvor mye ære som ligger i denne type aktivitet og publisering, og hvilken betydning det har for den enkelte, varierer mellom fagene. En informant sier:

«De aller fleste som skriver fagbøker, gjør det fordi de brenner for faget sitt, insentivene er kanskje ikke hovedgrunnen. Jeg vil si at det ligger en akademisk anerkjennelse i å skrive lærebøker.»

3.1.8 Det foregår lite samarbeid om terminologiutvikling

På spørsmål om mulig samarbeid på mellom institutter ble selve tanken om samarbeid støttet av enkelte, og aspekter ved Termportalen ble nevnt som noe som kunne være positivt for å understøtte slikt samarbeid, uten at Termportalen ble nevnt.

Noen av informantene uttrykte en skepsis til at det er behov for å oversette faguttrykk i det hele tatt – fordi de aktuelle fagområdene er i så rask utvikling at termene raskt blir lite relevante. Alle informantene la vekt på at det er viktig med en enighet i fagmiljøet.

Kun én av informantene mente at de samarbeidet om terminologi med andre institutter. Det ble påpekt at dette ikke var et aktivt samarbeid, men et samarbeid for å sikre at man brukte felles terminologi. Det ble heller ikke uttrykt noe tydelig ønske om mer samarbeid, snarere ble det pekt på utfordringer:

«Jeg er ikke sikker på om det er ønskelig. Jeg klarer ikke å se for meg at det skulle være enkelt med et slikt samarbeid, spesielt siden det innebærer at man må bli enige om terminologien.»

En annen informant fortalte:

«Det beror litt på hva det blir, jeg har vanskelig for å se for meg at ansatte skal sette seg ned og diskutere fagterminologi. Det måtte bli gjort i sammenheng med et utviklingsprosjekt, det må være en fornuftig kontekst rundt det.»

En tredje informant sa:

«Vi kan ikke ha møter siden det er tidstyver, så det må i tilfelle være en digital plattform der man kan legge inn spørsmål og ha ressurser til ekspertråd.»

3.1.9 De spurte ser begrensninger ved bruk av KI i forbindelse med norsk terminologi

Overordnet hadde informantene erfaring med at KI fungerer dårlig på et avansert nivå. Det ble påpekt at der det ikke finnes et eksisterende grunnlag å bygge termer på i et forsøk på oversettelse, så vil KI-ens forslag være tilsvarende. En informant fortalte:

«Mye vi mistenker er KI-generert, har et krøkkete språk. Vi ser at når det er mangel på norsk terminologi, blir det ofte ubegripelig når studentene bruker KI.»

Informantene har inntrykk av at både studenter og ansatte bruker KI, men ofte til mindre avanserte oppgaver, for eksempel bistand til oversettelse. Generelt uttrykker informantene en

avventende tilnærming til KI som verktøy: «KI er en viktig tematikk, men det er så nytt så vi er mer opptatt av hvordan studenter skal bruke det i læring.»

3.2 Oppsummering

Oppsummert fortelles det at institusjonene i liten grad samarbeider om utvikling av terminologi. De mest fremtredende barrierene for arbeidet ligger i manglende insentiver for å drive forskning på norsk og skrive lærebøker. Det ble pekt på at det er viktig for karriereutviklingen at man publiserer i engelskspråklige tidsskrifter, og at man av den grunn nedprioriterer å skrive på norsk og bidra i utvikling av norsk terminologi. Oppsummert fortalte informantene at det foregår lite samarbeid mellom institusjonene om utvikling av terminologi.

Det som skal til for at det skal skrives mer på norsk, er ifølge informantene at det gis støtte og karrierefremmende insentiver for å publisere på norsk i norske og skandinaviske tidsskrifter og for å skrive lærebøker på norsk.

4. Arbeidsverksted

I etterkant av intervjuene oppsummerte prosjektgruppen i Rambøll innspillene og utformet en foreløpig rapport. Deretter ble det sendt en invitasjon til alle Norges instituttledere om deltakelse i et digitalt arbeidsverksted. Det var ni instituttledere som takket ja til å delta på arbeidsverkstedet, og seks av disse stilte opp til arbeidsverkstedet.

Hensikten med verkstedet var å drøfte tiltak som kan stimulere til mer terminologiarbeid i sektoren. Videre skulle vi drøfte hvordan institusjonene kan sette i gang et arbeid med terminologi i samarbeid med hverandre og med Termportalen.

Deltakerne fikk tilsendt den foreløpige rapporten samt en liste med problemstillinger de skulle forberede seg på å besvare. Det var de samme spørsmålene som skulle diskuteres i arbeidsverkstedet:

- Hva kjennetegner vellykket samarbeid mellom institutter/institusjoner generelt?
- Hva trenger sektoren for å fremme utviklingen av norsk terminologi? Og fra hvem?
- Hvordan kan fagmiljøer/institutter/institusjoner bidra til å bygge opp termbaser i Termportalen?
- Finnes det erfaringer som UH-sektoren kan trekke veksler på fra vellykkede samarbeid på andre felt?
- Hvordan kan Språkrådet og Termportalen bistå universitets- og høyskolesektoren i arbeidet med å utvikle og vedlikeholde terminologi?
- Hvordan kan UH-institusjonene bruke og samarbeide med Termportalen?
- Hvordan kan terminologiarbeidet organiseres ved den enkelte institusjonen og som et samarbeid mellom institusjoner?

Som nevnt i metodekapittelet brukte vi en form for semistrukturert intervjuguide i gjennomføringen av verkstedet. Som for øvrige semistrukturerte intervjuer er denne metoden særlig relevant når hensikten med datainnsamlingen er å skaffe dyptgående informasjon om personers erfaringer, følelser, tanker, meninger, ønsker og bekymringer. I tillegg til at gruppeformatet gir mulighet for å intervju flere aktører på samme tid (og således kan være noe

ressursbesparende), vil denne intervjumetoden ofte gi en ekstra dimensjon til datainnsamlingen da informantene får mulighet til å diskutere ulike temaer og problemstillinger seg imellom.

Selve arbeidsverkstedet ble gjennomført med en arbeidsleder fra Rambøll og en konsulent som noterte ned alle utsagn. Deltakerne i arbeidsgruppen kom fra forskjellige universiteter og fagområder. Språkrådet og Termportalen var tilhørere.

I forbindelse med tilbakemeldingene fra arbeidsverkstedet er det nødvendig å gi en overordnet kommentar om deltakernes kjennskap til Termportalen og til kravet om terminologiutvikling som følger av handlingsplanen for norsk fagspråk fra 2023 og universitets- og høyskoleloven som trer i kraft 1.8.2024.

I verkstedet kom det inn en god del forslag til videreutvikling av Termportalen som viste at deltakerne har lite kjennskap til hvordan Termportalen fungerer i dag. Flere av forslagene viste til allerede utviklet funksjonalitet. I forlengelsen av dette er det interessant at deltakerne svarte på problemstillingene med å diskutere hvordan Termportalen burde utvikles teknisk fremfor å utdype hvordan organisasjonene Språkrådet og Termportalen kan bistå UH-institusjonene på andre måter eksempelvis gjennom organisert samarbeid. Den lave kjennskapen til Termportalen som organisasjon og dens mandat er i seg selv et viktig funn i prosjektet. Spesielt er dette et viktig funn i lys av at tildelingsbrevet fra Kunnskapsdepartementet til UH-institusjonene viser til regjeringens handlingsplan for norsk fagspråk i academia, hvor ett av tiltakene er at institusjonene skal samarbeide om terminologiutvikling. Videre var det flere innspill i arbeidsverkstedet som kan tyde på at deltakerne har lite kjennskap til at UH-sektoren har fått det som mandat at de skal samarbeide om terminologiutvikling.

4.1 Diskusjoner i arbeidsverkstedet

Nedenfor oppsummeres diskusjonene fra arbeidsverkstedet for hver av problemstillingene som ble tatt opp.

4.1.1 Hva kjennetegner vellykket samarbeid mellom institutter/institusjoner generelt? Finnes det erfaringer som UH-sektoren kan trekke veksler på fra vellykkede samarbeid på andre felt?

Med hensyn til *hva som kjennetegner vellykket samarbeid mellom institutter/institusjoner generelt*, var alle deltakerne enige om at samarbeid sjelden dreier seg om institusjonene selv, men heller om menneskene som er involvert. Dersom det er et godt personlig forhold mellom de som samarbeider, kan dette raskt utvikle seg til et godt profesjonelt samarbeid. I tillegg ble det påpekt at felles interesser spiller en stor rolle for at samarbeidet skal lykkes. En av deltakerne påpekte at mange som er engasjerte i sitt fagfelt, ofte ikke er klar over at det finnes et reelt behov for å jobbe med terminologi. Dersom de som kjenner til behovet, forteller om det til andre, kan det potensielt vekke interessen hos flere. En annen av deltakerne la til at hvis man kan identifisere nøkkelpersoner som har en lidenskap for å utvikle terminologi, og gi dem nødvendige ressurser til å fungere som kontaktpersoner på forskjellige institutter, kan dette legge grunnlaget for et mer systematisk samarbeid.

4.1.2 Hva trenger sektoren for å fremme arbeidet med terminologi? Og fra hvem?

En av deltakerne pekte på at arbeidet med terminologi ofte er drevet av personlig interesse. Han understreket at det mangler insentiver for å engasjere seg i slik virksomhet; for eksempel pekte informanten på at skriving av fagbøker på norsk er en tidkrevende og lite lønnsom oppgave. Videre stilte han spørsmål ved om terminologiarbeid bør være en naturlig prosess fremfor et

systematisk arbeid. Ifølge denne informanten vil terminologien utvikle seg naturlig dersom folk bruker språket mer aktivt. Likevel anerkjente hen viktigheten av å arbeide med terminologi for å sikre at norske studenter forstår og bruker faguttrykk på sitt eget språk. En av deltakerne fortalte at hens institutt har investert mange arbeidstimer i terminologiarbeid. Han påpekte at tiden de har brukt på dette, kunne vært anvendt annerledes, og at det ofte er de få ildsjelene som tar på seg dette arbeidet.

En annen deltaker argumenterte for at terminologiarbeid er viktig og bør prioriteres, men for at det skal være en prioritet, må det finnes tilstrekkelige insentiver. Han foreslo at insentiver kunne tilbys for den tiden og energien som brukes på terminologiarbeid. Videre bemerket en av deltakerne at produksjon av lærebøker ikke gir betydelige økonomiske gevinster, og at det mangler tilstrekkelige initiativer fra staten for å støtte finansieringen. Etter publisering er det heller ikke mye penger å tjene på bøkene.

4.1.3 Hvordan kan fagmiljøer/institutter/institusjoner bidra til å bygge opp termbasen i Termportalen?

Deltakernes valgte å svare på dette spørsmålet med å vise til hvordan Termportalen fungerer teknisk i dag. Videre ga de få innspill om hvordan de som fagmiljøer kan bidra til å bygge opp termbasen.

Informantene var opptatt av at dersom fagmiljøene osv. skal bidra, så er det viktig at Termportalen er brukervennlig og fleksibel. Blant annet vektla de at det må være lett å finne fram til og få oversikt over termene man trenger. Videre vektla de at portalen bør tilrettelegges for samhandling og diskusjon og for at terminologiske data kan integreres i andre verktøy som studenter og fagfolk bruker.

En av deltakerne foreslo å arrangere årlige møter eller samlinger der man kan diskutere nye ord, uttrykk eller utviklinger innenfor fagfeltet. Han bemerket også at det ikke har vært gjort nok for å gjøre Termportalen og termbasene synlige, og at disse ressursene burde markedsføres bedre.

4.1.4 Hvordan kan Termportalen bistå UH-sektoren i arbeidet med å utvikle og vedlikeholde terminologi?

På dette punktet var vi ute etter tanker om hvordan Termportalen kan bistå sektoren med selve terminologiutviklingen – det vil si arbeidet med å fastsette termer, lage definisjoner, bygge opp termbasen, osv. Deltakerne i arbeidsverkstedet snakket imidlertid mest om hvordan selve Termportalen kunne og burde videreutvikles teknisk. Dette var delvis utenfor prosjektets tematikk.

Flere av forslagene til videreutvikling som ble lansert av deltakerne i arbeidsverkstedet, er imidlertid funksjoner som allerede finnes i Termportalen. Slik sett ga forslagene en god indikasjon om at instituttlederene har lite kjennskap til Termportalen og hvilket innhold som er i den.

En deltaker foreslo at Språkrådet kan besøke ulike institusjoner for å informere om Termportalen og arbeidet med terminologi, og han begrunnet det med at det vil øke bevisstheten rundt disse temaene. En annen deltaker var enig i at Språkrådet og Termportalen må være mer proaktive.

En idé om å gi interesserte muligheten til å foreslå norske fagtermer, som deretter kan godkjennes av et panel av eksperter, ble også diskutert som en lovende løsning for å fremme utviklingen av terminologi.

4.1.5 Hvordan kan UH-institusjonene bruke og samarbeide med Termportalen?

Til dette spørsmålet var det få innspill fra deltakerne. Også til dette punktet var det en av deltakerne som etterlyste bedre brukervennlighet og foreslo at portalen kunne organisere terminologien etter fagfelt, slik at brukere enkelt kan navigere gjennom fagfeltene og utforske tilhørende ord. Dette er imidlertid en funksjonalitet som finnes i Termportalen allerede.

Sammen person pekte på at det er lite praktisk å forvente at instituttene skal samarbeide direkte, og foreslo i stedet at Språkrådet aktivt bør søke ut disse "ildsjelene" og koble dem sammen på tvers av institusjoner, muligens i form av en redaksjon eller et panel. En slik praksis har faktisk vært utprøvd av Språkrådet. Det siste tiåret har Språkrådet organisert og veiledet en rekke faggrupper som har drevet terminologiutvikling. Handlingsplanen for norsk fagspråk fra 2023 legger imidlertid til grunn at hvis terminologiarbeid skal skje i stor skala, så må sektoren organisere det selv, med Termportalen i en sentral rolle.

Innspillene fra informantene om fortsatt «ildsjel-organisering» kan tyde på at informantene enten ikke er bevisste på terminologioppdraget sektoren har fått, eller at de stiller seg kritiske til det.

4.1.6 Hvordan kan terminologiarbeidet organiseres ved den enkelte institusjonen og som et samarbeid mellom institusjoner?

En av deltakerne påpekte at han var skeptisk til muligheten for å organisere terminologiarbeid mellom institusjoner. Han mener at slik innsats må drives av personlig interesse, og påpekte at insentiver kan være nødvendige for å stimulere interessen hvis den ikke er naturlig til stede. Videre understreket han at det må foreligge et klart behov for arbeid med norsk terminologi, noe han for øyeblikket ikke så.

En annen deltaker pekte på at dette ikke er et enkelt spørsmål. Ifølge denne deltakeren er det mange komiteer som oppnår lite, og hver institusjon har sitt eget ansvar og tilnærming til arbeidet.

En tredje deltaker viste til at for å få til samarbeid må det legges føringer fra ledelsen. En av deltakerne legger til at organiseringen bør skje på nasjonalt nivå, men påpeker viktigheten av å sikre legitimitet i prosessen gjennom god forankring i universitetene. En annen deltaker fremhevet behovet for krav ovenfra hvis folk skal avsette tid til terminologiarbeid. Personlig ser hun ikke et stort daglig behov for å jobbe med terminologi, men dersom det kommer et offisielt mandat, vil hun følge opp.

Ingen av informantene kom inn på at det allerede har kommet nasjonale føringer om at institusjonene skal samarbeide. Dette tyder på at deltakerne ikke kjenner til kravet om samarbeid.

4.2 Oppsummering

Oppsummert fortalte deltakerne at samarbeid på tvers av institusjoner hovedsakelig skjer på personnivå og i mindre grad på institusjonsnivå, og at det kun er ildsjeler som drives av egenmotivasjon som jobber med terminologi. Videre pekte deltakerne på at samarbeid bør bygge videre på de motiverte ildsjelene.

Som i intervjuene trakk deltakerne i arbeidsverkstedet fram at det er viktig med insentiver for å fremme arbeid med terminologi. Insentiver til å skrive lærebøker på norsk ble igjen trukket fram som eksempel. Noen deltakere trakk fram at det burde finnes flere ressurser i form av blant annet tid slik at de som vil jobbe med terminologi, kan prioritere det.

Flere av deltakerne satte fokus på at bruken må være styrende for utviklingen av termbasene. Det burde være en «nedenfra og opp»-tankegang der det burde være et behov før man setter i gang utvikling, eventuelt må dette behovet skapes først. I forbindelse med dette poenget var det deltakere som tok til orde for at termportalen bør fungere som et digitalt verktøy knyttet til tekstbehandlingen fremfor kun et oppslagsverk.

Deltakerne pekte på at synliggjøring og promotering kan bidra til å få flere fagpersoner til å bruke termportalen.

En mulig løsning for å fremme arbeidet med terminologi kunne være å gi interesserte muligheten til å innsende sine forslag til termer. Disse forslagene kan deretter bli evaluert og godkjent av et panel bestående av fagpersoner på fagområdene.

Et viktig funn er at deltakerne i liten grad syntes å være klar over hvilket mandat UH-institusjonene har fått for å drive terminologiutvikling og samarbeide med hverandre.

5. Vurdering

I de kvalitative intervjuene fremkom det at det allerede foregår noe samarbeid knyttet til terminologi og oversettelse av fagbegreper, men at dette samarbeidet er spontant og i stor grad foregår gjennom ulike typer uformelle digitale fora og kontaktpunkter.

Arbeidet ved instituttene synes å være usystematisk og drevet av enkelte ildsjeler. Flere av våre informanter pekte på at det mangler insentiver for å arbeide med norsk terminologi, og andre pekte på at det finnes barrierer for utvikling av norsk terminologi fordi det er karrierefremmende å publisere på engelsk og karrierehemmende å publisere på norsk og skrive norske fagbøker og lærebøker.

Informantene pekte på at det varierer mellom fagene i hvilken grad det er behov for norske fagtermer. I noen fagkretser er det store yrkesgrupper i Norge, eksempelvis lærere, som har behov for formidling på norsk. I andre fagkretser er det imidlertid færre definerte miljøer som benytter seg av forskningen, og det er dermed mindre uttalt behov for utvikling av norsk terminologi i disse fagene.

I arbeidsverkstedet viste deltakere til at samarbeidet i UH-sektoren bør basere seg på de fagpersonene som har interesse for å samarbeide om terminologiutvikling.

En tydelig tilbakemelding i arbeidsverkstedet var at det må ligge et klart behov til grunn for arbeid med norsk terminologi, og for et eventuelt samarbeid om dette. Flere av innspillene i

arbeidsverkstedet tyder på at behovet for terminologi på norsk må synliggjøres, og at Termportalen bør utvikles videre som et verktøy som dekker behov i akademisk skriving. Konkret ble det foreslått at Termportalen bør fungere som et digitalt verktøy knyttet til tekstbehandling fremfor kun som et oppslagsverk.

Deltakerne pekte på at synliggjøring og promotering kan bidra til å få flere fagpersoner til å bruke Termportalen, men at Termportalen bør gjøres mer brukertilgjengelig, og de ønsker at den blir enklere å navigere i. Flere av innspillene til videreutvikling av Termportalen er imidlertid allerede funksjoner som finnes.

Innspillene i arbeidsverkstedet tyder på både mangel på kjennskap til funksjonalitet i Termportalen og mangel på kjennskap til de kravene til terminologiutvikling og samarbeid som nå ligger på UH-sektoren.

5.1 Anbefalinger

I lys av innspillene fra informantene har Rambøll følgende forslag til videre utvikling av arbeidet med termbaser og samarbeidet om terminologiutvikling:

- Det bør skapes bedre insentiver for å jobbe med norsk terminologi. Som flere peker på, er det relevant at utvikling av terminologi skjer i forbindelse med skriving av lærebøker og fagbøker. Derfor bør det blant annet gis poeng for skriving av lærebøker og fagbøker som gir kreditering i forbindelse med akademisk opprykk. Videre bør det gis ressurser i form av penger, prioritering og arbeidstid til de som ønsker å arbeide med terminologi.
- Det er ulikt behov for norsk terminologi mellom fag. Derfor bør det identifiseres i hvilke fag behovet for norsk terminologi er størst. Et tiltak kan være at prosjekter i disse fagene kan fungere som pilotprosjekter for å finne fram til gode samarbeidsformer som kan overføres til andre fag.
- Flere av informantene har pekt på at Termportalen bør gjøres mer relevant og ikke kun være et oppslagsverk. Flere av informantene fortalte at KI i liten grad gir gode oversettelser av fagbegrep. Et forslag kan derfor være at Termportalen utvikler en funksjon hvor termbasene knyttes til skriveprogrammer som Word slik at den som skriver, automatisk får opp Termportalens forslag til norsk term når den engelske termen benyttes. I dag finnes det en lignende KI-tjeneste på engelsk i form av applikasjonen Grammarly.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Til intervjuer med instituttledere om arbeidet med terminologi

Kort om oppdraget:

Takk for at du tar deg tid til å gjennomføre dette intervjuet.

Formål med kartleggingen

Språkrådet og Termportalen ved Universitetet i Bergen har gitt Rambøll Management Consulting i oppdrag å undersøke hvilke utfordringer og behov instituttledere har i arbeidet med terminologi, samt hvordan de ser for seg at universitetene og høyskolene kan utvikle terminologi i samarbeid med hverandre og med Termportalen.

Rambøll skal først intervju seks utvalgte instituttledere fra ulike faginstututter for å avdekke utfordringer og behov. Deretter skal Rambøll gjennomføre arbeidsverksted med tolv nye instituttledere for å drøfte løsninger på utfordringene som er avdekket i intervjuene.

Hva innebærer deltakelse i undersøkelsen?

Deltakelse i undersøkelsen innebærer å delta på et intervju eller arbeidsverksted. Intervjuene vil ha en varighet på ca. 1 time, og vil fortrinnsvis gjennomføres digitalt over Teams. Intervjuene vil gjennomføres av konsulenter fra Rambøll, og det tas notater underveis i intervjuet.

Personopplysninger

Språkrådet og Termportalen er behandlingsansvarlig for prosjektet, og Rambøll er databehandler. Det er frivillig å delta i intervju og arbeidsverksted. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake så lenge prosjektet pågår. Rambøll behandler dine personopplysninger konfidensielt og all data behandles fortrolig. Det vil si at vi ikke noterer ned sensitive personopplysninger, i tillegg til at tilgangen til intervjunotater er begrenset til personer som jobber med prosjektet i Rambøll. Vi vil i den ferdige rapporten bruke informasjon, innspill og eventuelle sitater fra intervjuet. Eventuelle sitater anonymiseres. Vi vil i rapporten skrive hvilke roller vi har intervjuet, men ikke nevne navn. I noen tilfeller vil din rolle kunne gjenkjennes i datamaterialet, for eksempel gjennom din stillingstittel. Hvis vi bruker direkte sitater fra datamaterialet, vil du få mulighet til en sitatsjekk. Persondata slettes når prosjektet er avsluttet. Opplysningene behandles basert på samtykke fra intervjudeltakeren. Intervjudeltakeren har rett til innsyn, retting, sletting, begrensning og dataportabilitet. Som intervjudeltaker har du også rett til å klage til Datatilsynet.

Dine innspill og erfaringer er verdifulle og viktige, og vi håper du har mulighet til å delta.

Har du spørsmål om undersøkelsen eller gjennomføringen av intervjuene ta kontakt med Rambøll ved Ulrike Zamudio-Tveterås, ulzt@ramboll.com.

Tusen takk for din deltakelse.

Har du noen spørsmål før vi setter i gang?

Til intervjuer: tekst i kursiv er støttetekst til intervjuer/probes.

Dato:	
Konsulent:	
Informant:	
Rolle:	

Innledning	
Kan du fortelle litt om din rolle og instituttet du jobber ved?	
Operativt nivå - arbeid innenfor eget institutt	
(Hvordan opplever du arbeidet med norsk terminologi på eget institutt? Hvordan arbeider dere med terminologiutvikling?) Hvordan arbeider instituttet med terminologi på sine fagområder? • Er det forskjell mellom fagene du har ansvar for? • Har volumet av studenter noe å si på eventuell forskjell mellom fagene? • Er det merkbare forskjeller ut fra temaene som fagene tar for seg? Er det interesse i ditt fag for utvikling av norsk terminologi? Opplever arbeidet med terminologi som et pålegg ovenfra?	
Hvilke insentiver har de faglige ansatte til å formidle forskningsresultater på norsk? • Hvilke behov har dere for at forskningen skal formidles på en god måte? ▪ Feks et faglig fora som ettergår formidlingen?	
Opplever dere å ha behov for norsk terminologi innenfor eget fagområde? • Har dere opplevd å ha behov for å <u>selv utvikle</u> norsk terminologi innenfor et område? • I hvilken grad var dette noe instituttet kunne legge til rette for? (Har du kjennskap til den bakenforliggende årsaken til dette oppståtte behovet?)	
Hva gjør fagmiljøene ved instituttet hvis de mangler norsk terminologi?	
Hvilke behov har instituttledere i arbeidet med terminologi? • Hva mangler du/dere for å kunne gjøre en enda bedre jobb med utvikling av terminologi innen dine/deres fag?	

<i>(Hvordan kan arbeidet med terminologi i høyere grad understøttes?)</i> Hvilke grep kan instituttet gjøre for at det skal være mer attraktivt å skrive på norsk? Hvilke grep må andre gjøre? ○ <i>Opplever du at det er tatt grep for å gjøre skriving på norsk mer attraktivt?</i>	
<i>Hvilke barrierer opplever instituttlederne og fagmiljøene ved instituttet i arbeidet med terminologi?</i> • <i>Opplever de faglige ansatte på ditt institutt å måtte oversette eget materiale fra engelsk til norsk for å formidle til et norsktalende publikum?</i> Hvilke barrierer har de faglige ansatte for å oversette forskning fra ev engelsk til norsk? <i>Hvordan oppmuntres formidling til et norsktalende publikum?</i>	
Opplever du at det er noen ting som er til hinder for terminologiarbeid? Hvis ja, hvilke? ○ <i>I hvilken grad er det aktuelt for deg å formidle fag på norsk?</i> ○ <i>Opplever du at det er behov for norsk terminologi for å drive fagformidling på norsk?</i> ○ <i>Oppleveres det som karrierefremmende å formidle forskningsresultater på norsk?</i> <i>Hvilke faktorer mener du bidrar til dette?</i> <i>Antall relevante publiseringskanaler?</i> <i>Interesse for forskingen? Prioritering av tid?</i> <i>Annet?</i>	
Hva slags praksis har instituttet med å formidle norsk terminologi til studentene?	

○ <i>Opplever de faglig ansatte å måtte oversette i spranget mellom kunnskapsutviklingen, forskning og undervisning</i> ▪ <i>Finnes det termbaser, fagordbøker eller andre språklige ressurser som de kan få hjelp av?</i> ○ <i>Får studentene termlister? Blir studentene henvist til Termportalen?</i> ○ <i>Introduserer underviserne engelske og norske termer sammen?</i>	
Hvordan opplever dere at KI håndterer norsk terminologi? • <i>Opplever dere at KI er en del av bildet i utvikling av norsk terminologi, oversettelse av forskningsresultater, annet?</i>	
Arbeidet med terminologi – samarbeid på tvers – instituttet i relasjon til eksterne	
Samarbeider ditt institutt med andre institutter om fagterminologi? <i>(Hvis ja - får informantene de følgende spørsmålene)</i> På hvilke måter samarbeider dere om fagterminologi? • <i>Er det forskjell mellom fag?</i> • <i>Er det noe dere ikke samarbeider om som dere burde samarbeidet om?</i> • <i>Hvorfor skjer eventuelt ikke samarbeidet?</i> Hvordan opplever du samarbeidet om terminologi på tvers av institusjonene og i sektoren? • <i>Hvem deltar i samarbeidene?</i> • <i>Samarbeider dere tverrfaglig?</i>	

Hvilke utfordringer opplever dere i forbindelse med samarbeidet om fagterminologi med andre institutter? • Er det utfordringer med hensyn til organiseringen av samarbeidet? Hvilke? • <i>Er det en utfordring å møtes fysisk? Hvorfor?</i> • <i>Er det en utfordring i måten man snakker sammen?</i> • <i>Hvilke fordeler og ev ulemper har dette?</i>	
Hvordan tenker du at et samarbeid på tvers av institutter om terminologi kan foregå? Hvilke barrierer opplever du for samarbeid på tvers rundt terminologi – på strategisk nivå og i praksis? • <i>Hvilke grep tas for å utvikle samarbeidet om norsk terminologi på lang sikt</i> Har dere en strategi knyttet til terminologiutvikling? • <i>Hvis ja - Hvordan henger strategien knyttet til terminologi sammen med de andre strategiene instituttet har og skal følge?</i> Kan du gi konkrete eksempler på andre strategier som evt står i motstrid til eller styrker arbeidet med norsk terminologi? <i>Opplever du at det er en sammenheng mellom de ulike satsingene i tildelingsbrevet til universitetet?</i>	
Opplever du at fagmiljøene etterspør norsk terminologi? Hva skal til for at fagmiljøene skal synes at det er viktig å utvikle norsk terminologi? Hvordan kan terminologien gjøres relevant? Hvilke insentiver bør KD (Kunnskapsdepartementet) og evt andre gi for at institusjonene utvikler terminologi?	

Opplever du at det finnes insentiver for produksjon av fagbøker med norsk terminologi? <i>Hvilke?</i> Opplever du at det er ulikheter mellom fag når det gjelder statusen til norsk terminologi? <i>Forklar</i> Er det ulikheter mellom fag i hvilke sammenhenger den norske terminologien blir brukt? <u>Hvis ja til ulikheter i status</u>, hva tenker du er årsaken til de ulike statusen? Vil du være enig i at faglig felleskap kan bidra positivt til utvikling av norsk terminologi? <i>På hvilken måte?</i>	
Avslutning	
Er det noe du ønsker å trekke fram i avslutningen?	

Takk!

Vedlegg 2: Invitasjon til arbeidsverksted

Hei!

Og velkommen til verksted i regi av Språkrådet og Termportalen 14. mai. Formålet med prosjektet og verkstedet er å undersøke hvilke utfordringer og behov instituttledere har i arbeidet med terminologi. Dette er temaer som Språkrådet og Termportalen ønsker innsikt i for bedre å kunne følge opp sitt ansvar på terminologifeltet. Termportalen skal legge til rette for utvikling og tilgjengeliggjøring av terminologi i universitets- og høyskolesektoren, og Språkrådet er nasjonalt samordningsorgan for terminologiarbeid. Videre er formålet å undersøke hvordan instituttlederne ser for seg at institusjonene kan utvikle terminologi i samarbeid med hverandre og med Termportalens fagmiljø med tanke på publisering i Termportalen.

Verkstedet gjennomføres av Rambøll på vegne av Språkrådet og Termportalen. Verkstedet gjennomføres på Teams.

Formålet med verkstedet er å:

- Kvalitetssikre funn og beskrivelser fra den foreløpige rapporten, som bygger på seks dybdeintervjuer med instituttledere gjennomført av Rambøll i april 2024.
- Drøfte tiltak som kan forbedre arbeidet med terminologi. Videre skal vi drøfte hvordan institusjonene kan få til et arbeid med terminologi i samarbeid med hverandre og med Termportalen.

Forberedelse:

For å få gode diskusjoner i verkstedet, er det viktig med god forberedelse. I slutten av måneden vil vi sende deg en foreløpig rapport som vi ønsker at du skal lese. I tillegg vil du få noen spørsmål til rapporten som du skal besvare i som forberedelse til arbeidsverkstedet.

Spørsmålene du må forberede er:

Nyansering av kunnskapsgrunnlag

- I hvilken grad stemmer bildet fra den foreløpige rapporten med hvordan dere jobber med utvikling av norsk terminologi?
- Hva samstemmer med opplevelsen du har av arbeid og samarbeid ved eget institutt?
- Hva samstemmer ikke med opplevelsen du har av arbeid og samarbeid ved eget institutt?

Utvikling av modeller for samarbeid om terminologiutvikling

- Hva kjennetegner vellykket samarbeid mellom institutter/institusjoner generelt?
- Hva trenger sektoren for å fremme arbeidet med norsk terminologi? Og fra hvem?
- Hvordan kan fagmiljøer/institutter/institusjoner bidra til å bygge opp termbaser i Termportalen?
 - Finnes det erfaringer som UH-sektoren kan trekke veksler på fra vellykkede samarbeid på andre felt?
- Hvordan kan Termportalen bistå universitets- og høyskolesektoren i arbeidet med å utvikle og vedlikeholde terminologi?
- Hvordan kan UH-institusjonene bruke og samarbeide med Termportalen?
- Hvordan kan terminologiarbeidet organiseres ved den enkelte institusjonen og som et samarbeid mellom institusjoner?

Vi håper du har anledning til å delta.

Du melder deg på ved å svare ja på denne henvendelsen.

Når du melder deg på, vil du få en kalenderinvitasjon med lenke til det digitale verkstedet.